

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ISO 14000 เป็นมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้นโดยองค์การมาตรฐานสากล หรือ International Organization for Standardization⁽¹⁾ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ดำเนินการสถานประกอบการได้คำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และป้องกันมลพิษอันเกิดจากกิจกรรมการดำเนินการ การผลิต และการบริการของสถานประกอบการของคนทั้งอดีต ปัจจุบัน และที่วางแผนไว้ในอนาคต ทั้งนี้เพื่อให้สามารถมีการพัฒนา และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การค้า และการอุตสาหกรรม โดยเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ในปัจจุบัน ISO 14000 ยังมีผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศ เนื่องจากในบางประเทศให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ใช้ ISO 14000 เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าจากประเทศต่างๆทั่วโลก หากประเทศไทยต้องการทำการค้ากับประเทศเหล่านี้ เราจำเป็นต้องพัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ในการดำเนินกิจการของสถานประกอบการให้ได้มาตรฐานตาม ISO 14000

จากรายงานของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ปีพุทธศักราช 2542 พบว่าจังหวัดสมุทรปราการ มีโรงงานทั้งสิ้นจำนวน 6,109 โรง⁽²⁾ เป็นจังหวัดที่มีโรงงานมากเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ รองจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มของโรงงานที่มีในสมุทรปราการได้เป็น 9 ประเภทหลัก⁽³⁾ ดังนี้คือ 1) การผลิตอาหารและเครื่องดื่ม มีจำนวน 428 โรง 2) การผลิตสิ่งทอ สิ่งถัก เครื่องแต่งกาย หนังสือพิมพ์และผลิตภัณฑ์หนังสือพิมพ์ มีจำนวน 1,111 โรง 3) การผลิตไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ มีจำนวน 381 โรง 4) การผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ การพิมพ์และการพิมพ์โฆษณา มีจำนวน 180 โรง 5) การผลิตเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์เคมี น้ำมันปิโตรเลียม ถ่านหิน ยาง และพลาสติก มีจำนวน 1,004 โรง 6) การผลิตผลิตภัณฑ์จากแร่โลหะ ยกเว้นผลิตภัณฑ์จากน้ำมันปิโตรเลียมและถ่านหิน มีจำนวน 132 โรง 7) อุตสาหกรรมโลหะขั้นมูลฐานมีจำนวน 227 โรง 8) อุตสาหกรรมการผลิต ผลิตภัณฑ์โลหะ เครื่องจักรและอุปกรณ์ มีจำนวน 2,242 โรง และ 9) อุตสาหกรรมการผลิตอื่น ๆ เช่น เครื่องกีฬา เครื่องดนตรี ดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น มีจำนวน 404 โรง⁽⁴⁾

ในขณะที่พบว่าโรงงานในจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่ยังไม่มี การนำเอามาตรฐาน ISO 14000 มาใช้โดยพบว่ามีโรงงานเพียง 27 โรงเท่านั้นที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000⁽⁵⁾ คิดเป็น ร้อยละ 0.44 เป็นที่น่าสนใจว่าเพราะเหตุใดโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการส่วนใหญ่จึงยังไม่มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมาตรฐานสากล (ISO 14000) โดยหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงาน และผู้มีส่วนรับผิดชอบได้ใช้เป็นแนวทางในการสนับสนุน และส่งเสริมให้โรงงานได้รับ ISO 14000 ซึ่งจะเป็นการช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งเสริมให้เกิดความได้เปรียบทางการค้าอันจะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศโดยรวมดีขึ้น ทั้งหมดนี้จะทำให้ประชาชนได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย : การวิจัยนี้มีเป้าหมาย

เพื่อค้นหาสาเหตุที่โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ ไม่ดำเนินการตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

- 1) เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดสมุทรปราการต่อการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000)
- 2) เพื่อสำรวจความพร้อมขององค์ประกอบในส่วนต่าง ๆ ของโรงงานที่มีผลต่อการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) ของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

1.3 ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดสมุทรปราการต่อการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000)
- 2) ความพร้อมขององค์ประกอบของโรงงานที่มีผลต่อการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO14000)

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรในการวิจัย เป็นโรงงานในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ที่ยังไม่ได้รับ ISO 14000 ตามบัญชีของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 6,082 โรง

2) กลุ่มตัวอย่าง เลือกมาจากโรงงานทั้งหมดในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรมนับถึงเดือนมกราคม พุทธศักราช 2542 ที่ยังไม่ได้รับ ISO 14000 ตามบัญชีของกรมโรงงานอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2542 ซึ่งมีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 6,082 โรงงาน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบ Stratify ซึ่งจะได้อำนาจโรงงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 366 โรง โดยจะทำการศึกษาเฉพาะส่วนของ ความคิดเห็นของผู้บริหารต่อการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) และความพร้อมขององค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) ของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ณ ช่วงเดือน มีนาคม-พฤษภาคม 2542 โดยการส่งแบบสอบถามจะส่งให้แก่ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งหมายถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้จัดการ โรงงานในขณะนั้น

1.4.2 กำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1) โรงงาน หมายถึง โรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ที่ได้จดทะเบียนกับกรมโรงงานอุตสาหกรรม นับถึงเดือนมกราคม พุทธศักราช 2542

2) ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) หมายถึง มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้นโดยองค์การมาตรฐานสากล หรือ International Organization for Standardization ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

- การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม (Environmental Policy)
- การวางแผน (Planning)
- การประยุกต์ปฏิบัติการและดำเนินการ (Implementation and Operation)
- การตรวจสอบและการแก้ไข (Checking and Corrective Action)
- การพิจารณาทบทวน (Management Review)

3) ความคิดเห็น หมายถึง ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมต่อการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) ในด้าน

- ความต้องการจัดทำระบบสิ่งแวดล้อม ISO 14000

- การเห็นประโยชน์ของการจัดทำระบบสิ่งแวดล้อม ISO 14000
- ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้หน่วยงานยังไม่ยื่นขอ ISO 14000 ของผู้จัดการ โรงงานอุตสาหกรรม

4) ความพร้อม หมายถึง ความพร้อมขององค์ประกอบของโรงงานที่มีผลต่อการต่อการพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาตรฐานสากล ISO 14000 ของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งต้องมีการปฏิบัติในเรื่อง

- การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม (Environmental Policy)
- การวางแผน (Planning)
- การประยุกต์ปฏิบัติการและดำเนินการ (Implementation and Operation)
- การตรวจสอบและการแก้ไข (Checking and Corrective Action)
- การพิจารณาทบทวน (Management Review)

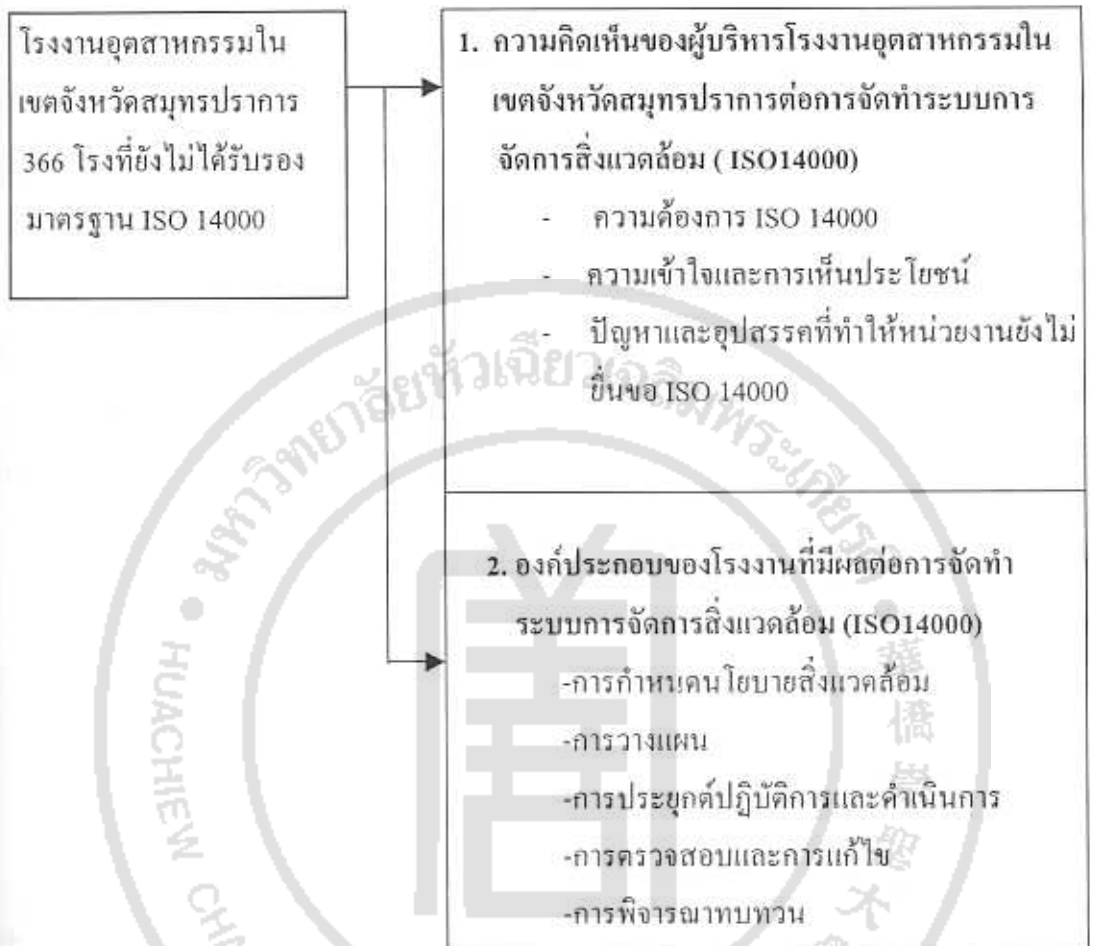
ของแต่ละโรงงานในปัจจุบัน

5) ผู้บริหาร โรงงานอุตสาหกรรม หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้จัดการ โรงงานในขณะนั้น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับกรม โรงงานอุตสาหกรรมในการส่งเสริมให้โรงงานอุตสาหกรรมสามารถพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาตรฐานสากล (ISO 14000)
- 2) ผลวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การช่วยเหลือและสนับสนุนให้โรงงานสามารถพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาตรฐานสากล (ISO 14000) และ เป็นข้อมูลสำหรับโรงงานในการทบทวนศักยภาพของโรงงานในการพัฒนา ISO 14000 ต่อไป

1.6 กรอบแนวความคิด

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อค้นหาสาเหตุที่โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดสมุทรปราการ ไม่ดำเนินการตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) โดยปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงงานที่สำคัญคือ ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงงานอุตสาหกรรมในด้าน ความต้องการ ความเข้าใจและการเห็นประโยชน์ และปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้หน่วยงานไม่ยื่นขอรับรองมาตรฐาน ISO 14000 และอีกปัจจัยหนึ่งคือความพร้อมขององค์ประกอบของโรงงานในด้าน การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม การวางแผน การประยุกต์ปฏิบัติการและดำเนินการ การตรวจสอบและการแก้ไข และการพิจารณาทบทวน ซึ่งปัจจัยดังกล่าวล้วนมีผลกระทบต่อการตัดสินใจดำเนินการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14000) ในแต่ละโรงงาน